

Lager kunst med
saks og papir

Bits blonde- fortellinger

Det kan ta opptil ett år å fullføre de store verkene til Karen Bit Vejle, som lager kunst som gleder og imponerer året rundt. Papirkunstneren har et spesielt hjerte for julen.

Av Tone Solberg Foto: Marianne Otterdahl Jensen

Karen Bit Vejle trodde ikke at hennes hobby papirklipp kunne ha interesse for andre enn henne selv. I dag pryder verkene hennes blant annet hoteller (bildet over), motehus, eksklusive varehus og flyplasser.

Det handler om å bruke raust av vår tid, sier dansk-trønderske Karen Bit Vejle, som kaller sine egne arbeider for "slow art".

Med en liten, skarp saks klipper hun de frodigste fortellinger i papir. De mest ambisiøse er på flere kvadratmeter. Et slikt ble stilt ut på The Royal Café i København før jul for to år siden. For hun sendte det fra seg, hadde Bit, som hun kaller seg, regnet ut at

det besto av rundt én million klipp. De store verkene hennes tar gjerne mellom åtte og tolv måneder å fullføre.

At hennes arbeider er i ferd med å nå et stort og internasjonalt publikum, tror hun selv at også har noe med tidsaspektet å gjøre.

– Det å bruke av tiden er blitt luksus i en hektisk og stressende hverdag. Å se at noen har brukt uendelig med tid på å lage noe, gir rom for refleksjon. Mine bilder er kanskje en type kunst som får deg til å stanse – og undre.

Og nettopp fordi Bit er et menneske som gjennom sin kunst har viet seg til langsomheten, gleder det henne at flere slår følge i juletiden.

– Jul og førjulstid er den eneste perioden i året da vi bruker masse tid til å være sammen

Karen Bit Vejle

Alder: 55 år **Familie:** Tre voksne barn og to barnebarn **Bor:** I Trondheim **Jobber med:** Er en av Europas få profesjonelle psaligrafer **Aktuell med:** Har pyntet Hotel Britannia og flere historiske hoteller til jul.

Et kunstverk i papir - til undring og beundring.

Karen kaller sine egne arbeider "slow art".

med dem vi er glade i. Vi er ogsåause med tiden i forhold til forberedelser. Alle de gamle tradisjonene som skal tas vare på, krever både tid og flid. I disse ukene gjør vi det vi burde gjøre mye mer av ellers i året, nemlig å bruke tid på det som virkelig er viktig i livet, sier Bit.

I fjor fikk hennes bysbarn for første gang lov til å dele, og beundre, Bits høyst personlige julegleder. Som et pilotprosjekt hadde Trondheims velkjente Britannia invitert henne til å dekorere store deler av hotellet. Gjennom hele adventstiden svevde papirklippede engler, alver, juletrær og stjerner gjennom alle store oppholdsrom, fra resepsjon til speilsal. På alle bord i den populære restauranten Palmehaven sto papirklipp fra Bits kolleksjon under glasskuper, og juletrærne

var pyntet med hvit og florlett blondkunst.
– Det blir nok en tradisjon, spår Bit med et beskjedent, men tilfreds smil. Hun innrømmer at hun begynte å planlegge årets adventspynt på Britannia samtidig som hun pakket ned fjorårets.

Debuten som juledekorator i Trondheims mest ærverdige hotell, førte også til at resepsjonen raskt måtte improvisere en salgsstand. Førjulsstemte gjester ville ikke bare se, men også kjøpe – og det for langt større summer enn kunstneren selv hadde våget å drømme om.

KAREN BIT VEJLE ER EN AV FÅ i Europa som dyrker og viderefører kunstarten psaligrafi. Oversatt betyr den latinske betegnelsen kunsten å tegne eller male med

"at klippe, er den første Begyndelse for Digteriet."

H.C. Andersen

saks. For fotoapparatet ble vanlig, pleide profesjonelle papirklippere å reise omkring på herregårder og markeder for å tilby sine tjenester mot betaling. Det vanligste var å klippe ansiktsprofilene. Disse ble rammet inn og hengt på veggen som sin tids familiebilder.

Både i Danmark og nedover på kontinentet er det sterkere tradisjoner for papirkunst enn i Norge. Som de fleste danske barn – og en del norske – startet Bit med å klippe stjerner og snokrystaller til jul. I Danmark er det dessuten tradisjon å klippe "gækkebrev" til påske. Et gækkebrev er et lite papirklipp med et vers i, og sendes til en man har kjær. Hvis mottageren greier å gjette hvem avsenderen er, får man et tilbake.

– Så danske barn har dobbelt så stor mulig-

het til å lære seg å klippe som norske, konstaterer psaligrafen, fortsatt smilende.

At Bit etter hvert ble hektet på papirklipp, skyldes en ganske skjellsettende opplevelse som 16-åring. På et besøk i Tivoli i København, var det ikke berg-og-dalbanene og andre gysende opplevelser som frydet tenåringsjenta fra Ejby på Fyn. Bit ble fullstendig oppslukt av en mann som satt og klippet de mest kunstferdige silhuetter i papir.

– Det var som å bli rammet av lynet, beskriver hun, der hun sitter i sofaen i sin lyse, luftige leilighet på Singsaker og ivrig forklarer sin karriere i både ord og punkter i Power Point.

Etter dette følelsesmessige lynnedslaget dro hun hjem til Fyn og beslagla sin mors brodersaks. Ikke bare har hun klippet hver eneste dag siden denne hendelsen i 1972, men det er også den samme saksen hun benytter. Selv om hun har vært innom utallige forretninger som selger sakser på sine reiser i utlandet, har hun aldri klart å finne en verdig arvtager.

– Den saksen er hellig. Jeg er virkelig redd for at det skal skje noe med den. Det kan bare sammenlignes med en musikers forhold til

Saksen til Karen Bit Vejle er hellig. – Det kan bare sammenlignes med en musikers forhold til sin fiolin, forklarer hun.

Bit omgir seg med hvitt, og det er den eneste fargen hun bruker på julepynten, bortsett fra danske og norske flagg.

Duftende kaffe blir servert i de vakreste kopper fra Kongelig Dansk Porselensfabrikk, samlet av – og arvet fra – Bits mor.

sin fiolin. Ingen andre får lov til å røre den!
– Blir den ikke sløv av å klippe så mye i papir?

BIT RISTER MUNTERT PÅ HODET:

– Min bestemor lærte meg at dersom man holder en god saks inn mot hjertet sitt, så slipper den seg selv.

Etter opplevelsen i Tivoli fortsatte hun å klippe motiver i papir. De ble mer og mer

komplisert etter hvert som hun fikk trening og erfaring. Først lærte hun seg å mestre symmetriske klipp, som fremstår ved å brette og klippe. Senere er teknikken utviklet til kompliserte, asymmetriske motiver. Men fortsatt har hun planlagt hver minste detalj i bildet i hodet før hun tar til saksen. Bortsett fra noen raske riss, setter hun aldri noe ned på papiret.

Skisseboken er i hodet, beskriver hun.

Klippekunst

Psaligrafi er kunsten å klippe bilder, mønstre og ornamenter av papir. Arbeidet utføres med en liten, skarp saks, og papiret brettes én eller flere ganger før klippingen. Det ferdige bildet i papirklipp monteres ofte mellom to glassplater. Større arbeider kan bestå av flere ark.

Kineserne, som oppfant papiret for

2000 år siden, var også de første til å skape klippekunst av det.

Faktisk klippet de i papiret før de begynte å skrive på det, forteller Karen Bit Vejle.

Eventyrdikteren H.C. Andersen var en mester i klippekunst. I hans lomme var saksen like viktig som pennen. Begge deler hadde han med seg overalt.

To vakre fredsduer. – Hvis jeg klipper feil, kan det ikke gjøres om igjen, sier Bit.

– Når jeg tar fatt på selve klippeprosessen, kan jeg se alt for meg. Hvis jeg klipper feil, kan det ikke gjøres om igjen. En kunstmaler kan legge på noen nye strøk. For meg er den minste bommert fatal.

UANSETT HVOR MYE GLEDE hun hadde av sin hobby, drømte verken den unge – eller godt voksne – Karen Bit Vejle om at den skulle bli mer enn en fritidsbeskjeftigelse. På universitetet i Ålborg traff hun ham hun omtaler som en "deilig norsk mann". Han underviste i psykologi, hun studerte massekommunikasjon. Da studietiden var over, mente han at hun burde slå følge til Trondheim og stifte familie. Bit tok med seg saksen. I dag har hun tre norske, voksne barn og to barnebarn. Riktignok er hun skilt fra den "deilige mannen", men de er gode venner og er fortsatt mye sammen som familie. Ikke bare skal de feire jul sammen, i januar reiser hele familien til Tenerife for å få et solfylt avbrekk fra den trønderske mørketiden.

HELT FREM TIL 2008 VAR BITS

klippekunst en hobby som bare hennes nær-

Mann og kvinne i vakker papirdans.

meste var innviet i. De siste 15 årene hadde hun arbeidet i NRK, som journalist og prosjektleder i underholdningsavdelingen. Hun var sykmeldt da en kollega kom innom henne en formiddag. Lynkjapt hadde hun dyttet klippearbeidet under teppet på stuegulvet der hun pleide å oppbevare dem. Bare det hvite avklippet ropet henne, og gjorde kollegaen nysgjerrig. Da Bit noe motvillig hentet frem sine skatter fra gjemmestedet, gikk alt fort. Etter først å ha gispet av beundring, ringte kollegaen Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum. Etter at Karen Bit Vejle debuterte med utstillingen "Med saksen som pensel" tok livet et helt annet spor.

– Jeg hadde aldri tenkt at klippingen hadde interesse for andre enn meg selv, medgir hun oppriktig.

I de fem årene som er gått, har en container med 26 beskyttede trekasser vært på vandring. Siste stans har vært Seattle i USA. Kommende år skal hun blant annet stille ut i

Bits originalverker er naturlig nok svært kostbare, men hun har også designet en rekke mindre gaveprodukter som er hyggelige å gi bort til jul.

Minneapolis og Finland. På toppen av dette har hun fått smigrende dekorasjonsoppdrag fra blant annet motehuset Hermès, Georg

Jensen og det nye Hilton-hotellet ved flyplassen i København.

Det sier seg selv at originalverkene er svært kostbare, og ikke når ut til det brede publikum annet enn på utstillinger. Derfor har kunstneren designet en rekke mindre gaveprodukter. Reproduksjonen lages nå på Høylandet i Nord-Trøndelag. Nærmere en million kroner er investert i en maskin som brenner de små papirhullene ved hjelp av en laserstråle. Prinsippet tilsvarer det å trykke

"Saksen min er hellig. Jeg er virkelig redd for at det skal skje noe med den."

Karen Bit Vejle

Herstal
REK. TRADE MARK

www.herstal.dk